

g

GE Money Bank
Andreas Wulff
Boks 8060
4068 Stavagner

BARNE OG LIKESTILLINGSDEP.	
Arkivkode	1.31.0
Dato:	20/8-08
Saksnr:	2006/04595-043

Barne- og likestillingsdepartementet
Egil Rokkhaug
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 200604595-/MGI

Vår ref.:

Stavanger 15.08.08

Høringsuttalelse - utredning om gjeldsregister i Norge.

Vi viser til Barne- og likestillingsdepartementets brev av 16.05.2008 der det bes om synspunkter på spørsmålet om det bør etableres et sentralt register over privatpersoners gjeld i Norge (gjeldsregister). Det vises også til Utredning om gjeldsregister i Norge avgitt Barne- og likestillingsdepartementet 1. april 2008.

Formålet med et slikt register vil være å styrke grunnlaget for finansinstitusjonenes kredittvurdering for derved å motvirke gjeldsproblemene blant private husholdninger.

Utredningen peker på en del sentrale utfordringer knyttet til etablering av et gjeldsregister. GE Money Bank vil i denne høringsuttalelsen primært kommentere forhold knyttet til disse utfordringene.

Det finnes ulike modeller for organisering, plassering og finansiering av et gjeldsregister. Denne uttalelsen vil i liten grad behandle forhold knyttet til disse da vi her primært ønsker å kommentere de prinsipielle sidene ved innføring av et gjeldsregister.

Vi er enig i forutsetninger knyttet til lovhjemmel og konsesjonsplikt som er skissert i utredningene og vil derfor primært ikke gå nærmere inn på disse.

Det vises til at et gjeldsregister kan stride mot personverninteresser og neppe kan forventes å være fullstendig, og dermed ha lav pålitelighet. Videre stilles det spørsmål ved om den enkeltes behov for kontroll med registrerte informasjon kan ivaretas, samt at det er fare for misbruk. Denne høringsuttalelsen ser nærmere på disse forholdene.

Kredittvurdering

Utredningen peker på at dersom dagens system for kredittvurdering fungerer tilfredstillende, vil argumentet for et gjeldsregister falle bort.

GE Money Bank behandler årlig i overkant av 200 000 søknader om ulike former for finansiering uten pant (forbrukerfinansiering – herunder forbrukslån, kredittkort og salgsfinansiering). Drøyt 50 prosent av søknadene får avslag som følge av en kredittvurdering. Avslagsprosenten er høyere jo større beløp det søkes om

Betalingsvilje og -evne er viktige måleparametere. Betalingsevne er i stor grad påvirket av gjeldsgrad. Ifølge analyser gjennomført av NOVA (Norsk institutt for forskning på oppvekst, velferd og aldring) er antall låneforpliktelser en avgjørende faktor i denne sammenheng (NOVA rapport 14/05 og 11/07).

Utredningen peker på at dagens system begrenser kredittytters mulighet til å avdekke gjeld som ikke oppgis av lånesøker. Dette åpner for at lånesøkere som ikke kvalifiserer til innvilgelse av kreditt, grunnet høy gjeldsgrad, likevel kan få innvilget søknaden ved å holde tilbake informasjon om egen gjeldssituasjon.

GE Money Bank fører ikke statistikk over saker der ovennevnte er tilfellet. Det finnes heller ikke offentlig tilgjengelige data på dette området. GE Money Bank har derfor gått gjennom et utvalg av saker der kunder har fått alvorlige betalingsproblemer. Fellesnevner for et betydelig antall av disse sakene er at skyldner har inngått låneforpliktelser med en rekke banker og finansieringsinstitusjoner. I søknadsøyeblikket er ikke totalt antall forpliktelser eller samlet gjeld opplyst.

I denne sammenheng er det verd å merke seg et særegent fenomen. Over tid har vi registrert en form for misligholdssaker som internt går under betegnelsen Third Payment Default (TPD). Det spesielle med disse sakene er at kundeforholdet går fra innvilgelse av kreditt og rett til inkasso, tilsynelatende uten forsøk på oppgjør. Et typisk mønster er at kreditten umiddelbart utnyttes maksimalt, deretter lar kunden være å respondere på utsendt faktura. Etter tredje gangs fakturautsendelse uten innbetaling sendes kundeforholdet til inkasso (derav betegnelsen Third Payment Default). Dette utgjør 100 – 200 saker i måneden. En viss andel beror på misforståelser eller forglemmelser. Disse sakene løses i all hovedsak gjennom dialog med kunden. Men en stor andel – i snitt over halvparten – løses ikke til tross for tett oppfølging fra bankens side.

I slike tilfeller iverksettes rettslige tiltak. Da avdekkes som regel at lånesøker har inngått gjeldsforpliktelser med en rekke kreditorer, der samme handlingsmønster går igjen. Mønsteret brytes først når en betalingsanmerkning registreres hos kredittopplysningsbyrå, noe som i de fleste banker automatisk fører til avslag på lånesøknad.

Det er rimelig å anta at et gjeldsregister vil kunne fange opp en stor andel av TPD-relaterte saker der informasjon om gjeldsforpliktelse holdes tilbake.

Hvis man legger til grunn et konservativt anslag er det rimelig å anta at minst 1000 personer årlig havner i alvorlige betalingsproblemer direkte relatert til denne type saker.

Det er viktig å presisere at dette anslaget kun er knyttet til TPD-saker og bare dreier seg om GE Money Banks kundemasse på mellom 200 000 – 300 000 aktive kunder per år. I tillegg kommer et antall saker som ender med betalingsproblemer der det viser seg at skyldner har inngått en serie låneforpliktelser langt utover betjeningsevne, men som ikke har samme mønster som TPD-relaterte saker. Dersom man legger til grunn at halvparten av alle norske husstander benytter kortsiktig kreditt (NOVA Rapport; 11/7) er det rimelig å anta at det reelle

tallet er høyere enn 1000 (til dette kommer tilsvarende kundeforhold i andre banker og finansieringsselskap).

Videre nevnes gjeldsordningssaker, som de siste årene har ligget på mellom 2000 – 3000 saker årlig. Hvor mange av disse som er direkte knyttet til uforsvarlig opptak av forbruksgjeld er vanskelig å si ettersom et antall av disse også er knyttet til tap av inntekt, ved arbeidsledighet eller samlivsbrudd eller næringsgjeld og skattegjeld til staten, etc. Det er likevel rimelig å anta at en del av disse sakene kunne vært unngått dersom det eksisterte et gjeldsregister.

Utredningen anslår at rundt 4000 personer årlig "har så store økonomiske problemer at gjelden må ettergis". Et gjeldsregister vil med stor sannsynlighet ha hindret at flere av disse hadde havnet i en slik situasjon.

Spørsmålet om dagens system for kredittvurderingen fungerer tilfredstillende må sees i lys av forholdene beskrevet ovenfor. Etter vår oppfatning er det liten tvil om at et gjeldsregister vil kunne styrke dagens system for kredittvurdering. Potensielt vil over 1000 personer hvert år forhindres i å ta opp gjeld som vil lede til alvorlige betalingsproblemer.

Betalingsanmerkninger

Inntil i 2007 ble betalingsanmerkninger registrert i flere år etter at forholdet var oppgjort. Dermed ble såkalte gjengangere fanget opp under kredittvurderingen. I 2007 ble denne praksisen endret og anmerkninger slettes nå umiddelbart etter at forholdet er gjort opp. En kredittvurdering vil derfor ikke fange opp gjengangere i samme grad som tidligere. Et gjeldsregister vil utvilsomt bidra til å avdekke denne typen forhold.

Frarådningsplikten

Fra 1. januar 2009 blir banker og finansieringsselskap underlagt frarådningsplikt også for kredittkjøp iht. kredittkjøpsloven. Frarådningsplikten legger større ansvar på kreditor i å undersøke kredittsøkers betalingsevne.

I prinsippet har debitor og kreditor en felles interesse i at slike låneopptak unngås. I dag avslås søknader der det er opplagt at søker ikke kan betjene gjelden. Således er utvidelsen av frarådningsplikten i en viss forstand kun en formalisering av dagens praksis. Likevel knytter det seg enkelte utfordringer til den utvidede plikten som taler sterkt for et gjeldsregister.

En sentral forutsetning for at frarådningsplikten skal fungere etter hensikten er at kredittlyter har god informasjon om kredittsøkers gjeldsforhold. For finansieringsprodukter som reguleres av kredittkjøpsloven (salgsfinansiering og rene kredittkort) er kreditttrammen det søkes om ofte relativt lav, som regel under 50 000 kroner og ofte så lav som noen tusen. Det er foreløpig ikke satt noen klar beløpsmessige grense for når frarådningsplikten inntreffer. Dermed kreves det større detaljkunnskap om søkers totale gjeldsforhold dersom kreditor skal kunne holdes ansvarlig for kreditt gitt på feil grunnlag. Ofte er det ikke opplagt hvor grensen går for hvor stor kreditt en person kan betjene. Det kan vanskelig pålegges kreditor ansvar iht. intensjonen i frarådningsplikten dersom tilgjengelig informasjon er utilstrekkelig.

Personvernet

Utredningen legger stor vekt på de personvernmessige utfordringene ved innføring av et gjeldsregister. Det konkluderes med at personvernet i stor grad vil lide og at ulempene ikke oppveies av fordelene.

Vi er enig i at personvernet er viktig, ikke må brytes ned unødige og at begrensninger i omfang av bruk av personopplysninger må pålegges i denne sammenheng. Likevel mener vi at inngrepet i personvernet er av begrenset karakter og ikke medfører de store ulemper som det gis inntrykk av i utredningen.

I stor grad er de opplysninger om eksisterende gjeldsforpliktelser vi mener bør inkluderes i et gjeldsregister alt registrert i ligningsregister eller andre registre. Alle låne- og kredittyttere er i dag forpliktet til å rapportere utlån til offentlige myndigheter. I tillegg rapporteres alle lånesøknader til kredittvurderingsbyråer i form av forespørsel om kredittvurdering. Dette er i seg selv verdifull informasjon som kan tjene til å avdekke uansvarlig låneopptak i sanntid. Informasjonen finnes med andre ord registrert, problemet med dagens system er at denne informasjonen ikke er gjort tilgjengelig for kredittyttere.

Det er dermed i liten grad snakk om innhenting av ny type informasjon, men snarere om å benytte eksisterende informasjon på en konstruktiv måte.

I denne sammenheng vil vi å peke på at et svært omfattende "gjeldsregister" knyttet heftelser på motorvogner i dag alt eksisterer. Brønnøysundregisterets motorvognregister er i tillegg åpent for allmennheten og inneholder personopplysninger. Formålet med registeret er å unngå at for eksempel bruktbilkjøpere ufrivillig overdrar annen persons gjeld. En konsekvens er at hvem som helst kan sjekke annen manns gjeldsforpliktelser knyttet til motorvogn. I lys av dette er det vanskelig å se hvorfor kredittyttere skal være forhindret i se "heftelser" knyttet til en lånesøker, når fordelene i at allmennheten har tilgang på opplysninger om heftelser knyttet til motorvogn er så åpenbare.

Også likningstall for enkeltpersoner er tilgjengelig for allmennheten. En rekke personvernrelaterte argumenter for å gjøre likningstallene mindre tilgjengelig har ikke vunnet fram. Man har funnet at tilgang på slike data er en demokratisk rett og et viktig prinsipp for å opprettholde et åpent og transparent samfunn. Igjen er det vanskelig å se hvorfor kredittyttere ikke skulle ha de samme rettigheter.

Registerets omfang

Utredningen peker på at et gjeldsregister ikke vil kunne være fullstendig oppdatert og at opplysningene raskt vil bli utdatert. Vi mener utredningen går for langt i definisjonen av hva et gjeldsregister bør omfatte. Vi stiller oss tvilende til om det er behov for å registrere forpliktelser overfor forsikringsselskaper, private lånegivere (dersom det her menes familie og venner), kausjonsforpliktelser, gjeld knyttet til avanserte spareprodukter (dersom det her menes at selve spareinvesteringen bør registreres), og avgiftsgjeld til det offentlige.

Skattegjeld bør vurderes innlemmet i et gjeldsregister, men det byr neppe på store utfordringer å registrere denne typen gjeld ettersom opplysningene alt finnes hos likningsmyndighetene.

Videre er vi av den oppfatning at et gjeldsregister ikke bør omfatte gjeld knyttet til mobil-, avis- og strømabonnement. Saker som ender med store gjeldsproblemer kjennetegnes først og fremst med en lang rekke forpliktelser i en rekke banker og finansieringsselskap. Det er denne typen saker som først og fremst ønskes avdekket gjennom et gjeldsregister.

GE Money Bank mener med andre ord at et gjeldsregister ikke behøver å gi et komplett og fullstendig bilde av en lånesøkers gjeldssituasjon. Etter vår mening er dette både urealistisk og unødvendig. I følge Verdensbanken har en rekke land, herunder Sverige, innført gjeldsregister med positive erfaringer. Slik vi tolker det er ikke disse registrene komplette, men fungerer likevel godt nok til at det er registrert en nedgang i tap og mislighold som følge av registeret.

Utredningen peker på at gjeldsinformasjon i seg selv ikke er tilstrekkelig for en kredittvurdering ettersom en kredittvurdering også tar hensyn til en rekke andre forhold (som ikke inngår i et gjeldsregister, eksempelvis personalia, jobbsituasjon, demografiske data osv). Vi kan vanskelig se at dette faktum taler mot et gjeldsregister ettersom denne type opplysninger og data alt er tilgjengelig og benyttes i dagen system for kredittvurdering. Eventuelt ville man, med enkle grep, kunne innlemme denne typen informasjon i et gjeldsregister.

I utredningen hevedes det at et "gjeldsregister vil imidlertid først og fremst være nyttig i kredittvurderingen av personer der aktivsiden er uvesentlig – det vil si for personer med forholdsvis svak økonomi. Det er særlig denne gruppen et gjeldsregister tar sikte på". Videre heter det at et gjeldsregister "først og fremst vil ha betydning for kredittvurdering av personer med svak og vanskelig økonomi (...) registeret skal kunne bidra til å redusere de økonomiske problemene blant samfunnets svakeste".

Gjeldsproblemer oppstår i alle inntektslag og er ikke begrenset til personer med i utgangspunktet svak økonomi (selv om de aller svakeste, både økonomisk og sosialt sett, er overrepresentert i gjeldsordningsaker, men langt fra alle saker med betalingsproblemer går til gjeldsordning). Hovedårsaken til gjeldsproblemer er ikke i første rekke lav inntekt, men for høy gjeldsgard, ofte kombinert med et stort antall gjeldsforpliktelser. Dette fremgår også av analyser gjennomført av NOVA (NOVA rapport 14/05 og 11/07).

Et gjeldsregister vil derfor ikke være avgrenset til å gjelde en snevert avgrenset del av befolkningen, for dermed utelukkende å være til ulempe for resten av befolkningen. Et gjeldsregister vil kunne ha positive effekter for store deler av befolkningen.

Forretningsmuligheter

Utredningen peker på at et gjeldsregister kan bidra til en effektivisering av kredittvurdering som igjen kan føre til redusert risiko og bedre prisdifferensiering. Det er opplagt at et gjeldsregister vil kunne bidra til mer presis kredittvurdering. Det vil kunne innebære bedre inntjening og vekst. Utrederne tolker dette i negativ retning fordi det betyr at flere da vil ta opp lån "noe som vil bidra negativt inn mot den sosialpolitiske målsettingen som var utgangspunktet for registeret". Slik vi tolker det var den sosialpolitiske målsettingen med registeret å hindre at personer får gjeldsproblemer, ikke å hindre at kredittverdige personer tar opp lån.

Videre heter det i utredningen at et gjeldsregister sannsynligvis vil representere en økonomisk fordel for aktørene i kredittmarkedet. Vi er ikke uenig i dette, men mener det er naturlig å inkludere forbrukerne som en av "aktørene i kredittmarkedet". Den økonomiske

fordelen vil også kunne falle forbruker til del. Årsaken er at dagens begrensede informasjonstilgang innebærer økt risiko for kredittyster. Denne risikoen blir priset inn i produktene. Økt informasjonstilgang betyr redusert risiko. I et velfungerende marked vil dette kunne føre til en reduksjon i "risikotillegget" og dermed prisen. Et gjeldsregister vil altså kunne ha positive effekter på et produkt som etterspørres av halvparten av befolkningen.

Misbruk

Faren for misbruk er tilstede ved ethvert register. Dessverre har vi, den senere tid, sett flere tilfeller av misbruk av ulike registre, både kunde- og medlemsregistre. Videre blir bruk av kredittopplysninger stadig vanligere i sammenhenger der det er tale om svært små kreditter, typisk mobilabonnement etc.

Vi mener det må pålegges strenge regler for hvem som skal ha adgang til et gjeldsregister og at informasjonen ikke bør tillates benyttet i sammenhenger som ikke er strengt relatert til opptak av lån og kreditt.

Vi er enige i utredningens syn om strenge konsesjonsvilkår og regler for bruk av opplysningene i et gjeldsregister.

Konklusjon

GE Money Bank mener at fordelene med et gjeldsregister oppveier ulempene, Vi erkjenner at det foreligger visse utfordringer knyttet til et gjeldsregister som må løses, men at dette kan ivaretas på en forsvarlig måte.